

Формація особи і спільноти. Розмова з отцем Яном Анджеєм Клочовським ОР

ВІКТОРІЯ СЕМЕНОВА

29 СІЧНЯ 2020

«Бечка» – це академічне душпастирство, яке вже понад пів століття провадять у Кракові домініканці. Його формаційною базою завжди була літургія, а метою – виховання культури віри. Отець Ян Анджей Клочовський душпастирював у «Бечці» в 1970–1985 роках, коли Польща переживала чималі політичні, економічні й суспільні зміни. Ми говорили з ним про суть академічного душпастирства, про те, як провадити його в неспокійні часи, і про причини, з яких «Бечка» стала легендою для кількох поколінь краківських студентів.

Артген ван Лейден, «Покликання святого Антонія», 1530 рік

– Отче, з чого почалася «Бечка»?

– Її витoki сягають 1920-х років, у реаліях яких шукала собі місця відновлена домініканська польська провінція. Важливою постаттю того періоду був отець Яцек Воронецький, який нагадав, що завдання домініканців – це праця в теологічній сфері, вписана в покликання ордену, тобто проповідування. Ішлося, по суті, про поглиблену євангелізацію, яку вдалося розпочати одразу після Другої світової війни. 1945 року в Познані відновив діяльність університет, і туди масово почали зголошуватися студенти, здебільшого старшого віку, зокрема учасники Варшавського повстання. Для них постало академічне душпастирство, центральною метою якого було поглиблення віри через літургію, тематичні зустрічі та благодійну діяльність.

Цією моделлю зацікавився тодішній краківський єпископ Кароль Войтила, який провадив реколекції для познанських студентів. Він вирішив, що хоче мати таке академічне душпастирство в Кракові. Там на той час було 40 тисяч студентів, і душпастирства при академічному храмі святої Анни, хоча й найбільшого, не вистачало. Тож 1964 року виникла «Бечка», засновником якої справедливо назвати отця Томаша Павловського.

– Як формаційну програму «Бечки» вдавалося втілювати на практиці?

– Першим і найважливішим елементом була літургія. Варто пам'ятати, що це був період до II Ватиканського собору. У Познані, скажімо, служили Меси латиною – у формі, яку сьогодні називають «екстраординарною», – а читання брали з довоєнного бенедиктинського Месалу. Проте вже тоді поволі заохочували участь миряч у літургії: наприклад, священник читав Писання латиною, а хтось із парафіян – польською. Було й щось на кшталт молитви вірних. Богослужіння для студентів розпочиналися о сьомій ранку, перед парами (зрештою, як і нині). Я сам став домініканцем, зокрема, завдяки цим Месам, заради яких долав половину Познані. Це мене сформувало.

У краківській моделі головною теж була Меса. Проте тутешня «Бечка» – це вже часи II Ватиканського собору. Від 1970 року ми послуговувалися новим Месалом, що загалом оживило літургію й дало студентам змогу брати в ній активнішу участь.

Другим формаційним елементом були зустрічі. Спочатку – лекції на теологічну й філософську тематику, частину з яких читав Войтила. Його філософська феноменологія була страшенно складна для студентів; тож, коли він став папою, я вкотре переконався, що Святих Дух діє в Церкві (сміється). А проповідував Войтила блискуче. З «Бечкою» також співпрацював отець Юзеф Тішнер. Кілька років я сам провадив «Християнську абетку», катехитичні курси для дорослих, і «Ключ до Біблії» (студенти називали ці зустрічі «Клоч до Біблії»). Моєю метою було навчити підопічних орієнтуватись у Писанні. Наприклад, я казав: «Ісая 6, 8», – і вони наввипередки шукали, а далі ми розбирали цей фрагмент. Ще були «Вечори для закоханих» – вечірки, на які приходили пари, половина з яких пізніше залишалася лише друзями. Як додаток до дошлюбних катехиз, ці зустрічі виявилися непоганою програмою для запобігання розлученням.

Душпастирство – це не інституція зі статутом, а спільнота.

У другій половині 1970-х у Польщі почався виразний опозиційний рух, частиною якого стали робітничі страйки. Після них багатьох арештовували, численні люди потребували медичної допомоги. Учасники нашого душпастирства підтримували постраждалих опозиціонерів. Ці події спонукали студентів цікавитися суспільними проблемами, зокрема пов'язаними з працею, замислюватися, що таке праця і яке її значення для суспільства. Щоб відповісти на ці

запитання, я організував курс «Етика праці».

Нарешті, третій елемент – це благодійна діяльність. Одна з груп, яка почалася з «Бечки», досі допомагає хворим і людям з особливими потребами. Благодійність була вкрай важлива після введення воєнного стану. Коли почалися арешти, я вже орієнтувався, хто потребує допомоги, адже знав своїх підопічних і ситуацію їхніх сімей, знав, до кого насамперед потрібно піти, аби втішити. Пам'ятаю, як оголосив на Месі про створення при душпастирстві комітету допомоги арештованим і їхнім сім'ям. Одразу після богослужіння люди склали список арештованих, щоби підтримати їх і їхніх рідних, поділитися необхідними у в'язниці речами.

Душпастирство – це не інституція зі статутом, а спільнота. Творити її допомагає також спільний відпочинок: виїзди з наметами в ліси чи гори, плавання човнами на мазурських озерах. У «Бечці» це добре працювало.

– А який вишкіл отримували душпастирі?

– Ми були самоуками, ніхто нас спеціально не готував; не допомагав також досвід Церкви з Заходу. Доводилося самим шукати душпастирські підходи до свого середовища. Наприклад, традиція запрошувати вірних на монастирський сніданок після Меси о сьомій ранку давала змогу ліпше познайомитися й учитися одне від одного. Бо ж справжні педагогічні стосунки завжди взаємні: не можна добре формувати вихованців, якщо самому не формуватися у спілкуванні з ними.

– Чи змінився сьогодні формат «Бечки»?

– Зараз я не працюю в академічному душпастирстві, проте бачу, що сучасні вихованці інші, ніж кілька десятиліть тому: їздять світом, знають кілька іноземних мов, але мають також глибші проблеми. За моїми спостереженнями, час «молодості», тобто емоційної незрілості, подовжився, особливо в чоловіків; гадаю, тут можна говорити навіть про цивілізаційну кризу чоловічості. Те покоління, яке я виховував, по-іншому сприймає відповідальність. Одна вчителька розповідала мені, що майже половина дітей у класі має другого батька, а дівчата років чотирнадцяти-п'ятнадцяти переїдають через психологічні проблеми, бо прагнуть привернути увагу тата, який живе з іншою жінкою. Розлучені чоловіки часто зосереджуються лише на матеріальному забезпеченні дитини – але ж сини й дочки потребують не так вчасної сплати аліментів, як самого батька. Досвід сповідника показав мені, що люди нерідко не вірять у себе, у свої здібності чи вміння, не можуть подолати доволі нікчемних перешкод через те, що в дитинстві були позбавлені батьківської любові. І це – новий виклик для душпастирства.

– Що таке академічне душпастирство?

– Це позиція учня. Увійти, побачити і стати учнем. Німці жартома тлумачать аббревіатуру «ОР», *Ordo Predicatorum*, як «ohne praxis» – тобто жодної практики, тільки теорія. Проте душпастирство діє навпаки: ми не накладаємо на життя якусь усталену методологію, а формуємо людину, враховуючи її особливості. Літургія, культура, віра, щось зі складніших питань катехизму – про це говорять на зустрічах наші диякони за рік до свячень. Зрілі люди, вони сприймають це і як душпастирську практику, і як школу для власної формації.

Священникам потрібно усвідомлювати й визнавати важливість ролі мирян. Колись мені, приміром, кортіло наслідувати приклад західних колег і в умовах виїздів у гори вбирати під час Меси стулу на туристичне вбрання. А потім я почув розмову студентів: «Краще вдягнув би габіт. Це полегшило б концентрацію». Бо справді, ішлося не про мене, а про зосередження на важливих літургійних моментах. Цю історію про роль вірних у Церкві я колись розповів Йоанові Павлу II. Папі вона сподобалася.

ВІКТОРІЯ СЕМЕНОВА

29 СІЧНЯ 2020

Warning: count(): Parameter must be an array or an object that implements Countable in </home/kairosbo/verbum.com.ua/www/wp-includes/post-template.php> on line **284**